

справедливо вважається майбутнім поліції. І це майбутнє повинно бути в руках і серцях не тільки однієї поліції.

Список літератури:

1. Benyon J. Scarman and After. Oxford, 1984.
2. Boateng P. The police, the community and accountability // J. Benyon. 1984.
3. Brodeur J.P. How to recognize good policing. Problems and Issues. London, 1998.
4. Bennett T. Police and Public Involvement in the Delivery of Community policing // Brodeur J.P. 1998.
5. Bennett T. Recent Developments in Community Policing // M. Stephens and S. Becker. 1994.
6. Friedmann R. Community Policing. Comparative perspectives and prospects. New York, 1992.
7. Greene J. Evaluating Planned Change Strategies in Modern Law Enforcement: Implementing Community-Based Policing // Brodeur J.P. 1998.
8. Eck J. and Rosenbaum D. The New Police Order: Effectiveness, Equity, and Efficiency in Community Policing // D. Rosenbaum. 1994.
9. Mawby R.I. Comparative Policing Issues. The British and American Experience in International Perspective. London, 1990.
10. Morgan R. and Newburn T. The Future of Policing. Oxford, 1997.
11. Oxford K. Policing by consent // J. Benyon. 1984.
12. Rosenbaum D. The Changing Role of the Police: Assessing the Current Transition to Community Policing // Brodeur J.P. 1998.
13. Rosenbaum D.P. The Challenge of Community Policing. Testing the promises. London, 1994.
14. Sacco V. Evaluating Satisfaction // Brodeur J.P. 1998.
15. Scogan W. Community Participation and Community Policing // Brodeur J.P. 1998.
16. Seagrave J. What's in a word? 'Community' Policing in Britain, USA and Canada. Police Journal. 1996.
17. Stephens M. and Becker S. Police Force. Police Service. Care and Control in Britain. London, 1994.
18. Sunman M. Lessons of Friendly Neighbourhood Police State. A comparative Study of Community Policing. MA in Public Order, University of Leicester. 1995.
19. Taylor R. et. el. Core challenges facing community policing: The emperor still has no clothes. 1998.
20. Trojanowicz R. and Carter D. The Philosophy and Role of Community Policing. 1998.
21. The Community Policing Consortium. Understanding Community Policing. A Framework for Action. 1994.

Р.В. Шейко

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З НАСЕЛЕННЯМ

Одним з важливих напрямків реформування органів внутрішніх справ України виступає налагодження і підтримання стосунків між міліцією і населенням на принципах довіри, взаєморозуміння і добropорядності. У «Концепції розвитку системи Міністерства внутрішніх справ», схваленій Кабінетом Міністрів України від 24.04.1996 р., підкреслюється, що взаємодія з населенням, громадськими організаціями, підприємствами і закладами всіх форм власності, засобами масової інформації слід вважати безпосередньою умовою попередження правопорушень, охорони громадського порядку і особистої безпеки громадян. У своїй доповіді міністр внутрішніх справ Ю.Ф.Кравченко на розширеній колегії 13.07.1998 р. відзначив як одне з головних завдань – залучення до охорони правопорядку сил громадськості. ініціювання створення громадських формувань для сприяння міліції у попередженні правопорушень.

Розгортання зв'язків органів внутрішніх справ з населенням йде за такими напрямками:

- створення місцевої (в перспективі муніципальної) міліції, покликаної забезпечувати загальну та індивідуальну профілактику злочинів, надання допомоги у професійній підготовці громадян щодо забезпечення їх особистої безпеки й охорони території проживання;

- створення у складі служби дільничних інспекторів міліції відділень та груп по роботі з населенням та громадськими формуваннями (наказ МВС України від 14.06.1997 р № 400);

- підвищення профілактичної функції в діяльності дільничних інспекторів міліції;

- урахування громадської думки для удосконалення роботи підрозділів та служб органів внутрішніх справ;

- залучення населення до охорони громадського порядку.

Нормативне забезпечення взаємодії міліції з населенням міститься в Законах України «Про міліцію» (ст.10), «Про оперативно-розшукову діяльність» (ст.ст. 4.11), Постанові Кабінету Міністрів України від 26.12.1996 р. «Про створення в порядку експерименту підрозділу міліції з охорони громадського порядку в м. Харкові», тимчасовій інструкції «Про організацію роботи дільничних інспекторів міліції», Наказі МВС України від 14.06.1997 р. №400 «Про створення відділень та груп по роботі з населенням та громадськими формуваннями в адміністративних службах міліції».

Одним із важливих напрямків зміцнення зв'язків органів внутрішніх справ з місцевим населенням є врахування громадської думки, яка узагальнює уявлення людей про ті чи інші напрямки діяльності або якості міліції. Самопочуття громадян, відчуття загрози, неспроможність захистити себе і свою сім'ю власними силами багато в чому визначають і ставлення населення до міліції. Ставлення до міліції – це узагальнений показник її діяльності, він переконливо свідчить про становище і статус міліції в суспільстві, готовність громадян до співробітництва з органами правопорядку. Статус правоохоронних органів останнім часом перебуває під загрозою через те, що їх залишило багато кваліфікованих і досвідчених працівників, а гідної зміни їм немає. Органи правопорядку недостатньо фінансуються, і робота в них втрачає престиж в очах молоді.

У зв'язку з актуальністю даної проблеми виникла необхідність у створенні науково-теоретичного концептуального підходу до проблеми зв'язків міліції з населенням і співвідношення силових органів і суспільства. Окремі моменти даної концепції є предметом нашої уваги.

Роботу правоохоронних органів по зв'язках з громадськістю, яку можна умовно назвати «соціальним підходом», треба розглядати з точки зору трьох перспектив:

1. Перспективи для правоохоронних органів. Необхідність покращити зв'язки з громадськістю пов'язана з можливістю:

- отримати розширений доступ до громадськості з метою поліпшення контролю за злочинністю;

- знайти більш підхоже джерело комплектування кадрів;

- збільшити легітимність правоохоронної діяльності серед населення.

2. Перспективи для суспільства. Воно заслуговує і повинно одержувати:

- якісні послуги з боку міліції;

– більшу відповідальність міліції;

– можливість участі в прийнятті рішень, пов'язаних з діяльністю міліції

3. Перспективи для правоохоронних органів і суспільства в цілому:

– злочинність породжується в основному соціальними чинниками, над якими міліція має відносно слабкий контроль;

– контроль над злочинністю припускає передусім зосередження уваги на тих соціальних чинниках, що викликають злочинну поведінку;

– сприяюча правоохоронна діяльність повинна доповнювати протидіючу, а в деяких випадках, і замінювати її (під сприяючою діяльністю розуміються дії, направлені, в першу чергу, на попередження і профілактику злочинних вчинків в різноманітних соціальних групах, реабілітація і робота з групами ризику);

– передумовою діяльності правоохоронних органів стає децентралізоване надання широких повноважень для служб, працюючих за принципом соціального підходу;

– підвищена увага до дотримання громадянських прав і свобод є важливим чинником для успішної демократичної діяльності, направленої на підтримання порядку і законності.

Таким чином, узагальнене визначення для «соціального підходу» можна сформулювати таким чином: це політика і стратегія, націлена на досягнення більш ефективного і кваліфікованого контролю за злочинністю, зниження страху перед злочинністю, поліпшення якості життя, поліпшення роботи органів внутрішніх справ з населенням і легітимності ОВС завдяки підтримці з боку різноманітних груп, які зацікавлені в ефективній діяльності органів правопорядку і намагаються змінити соціальні умови, що призводять до порушення закону.

Соціальний підхід припускає, що суспільство повинно грати в більшій мірі центральну роль в процесі прийняття рішень відносно діяльності правоохоронних органів, що міліція повинна мати більш чіткі уявлення про бажання підвищувати свої легітимні зусилля з метою підтримання соціального порядку, і що активний підхід є необхідним для перетворення в життя ефективного і добре спланованого реагування на злочини і порушення порядку.

Суспільство і держава засновують правоохоронні сили для роботи зі злочинцями, порушниками закону і порядку. Правоохоронні органи, без сумніву, грають в демократичному суспільстві головну роль по підтриманню порядку і законності, і жодний інший інститут не в змозі замінити їх. З іншого боку, суспільство, створюючи правоохоронні структури, створює і закони, за якими вони повинні затверджувати порядок. Іншими словами, органи правопорядку грають важливу, але обмежену, приписану роль. І ОВС, і суспільство припускають обопільні взаємозв'язки поряд з достатнім рівнем автономності в діяльності.

Традиційна схема роботи правоохоронних органів в нашій державі виражається в обмежених зв'язках з більшістю представників суспільної системи, вони перебувають практично в повній ізоляції від громадських організацій і громадян. Діяльність міліції, наприклад, в більшій мірі ініційована зверненнями громадян, що потребують її реагування. Це робота на усунення наслідків, а не на попередження й усунення причин, на підтримання закону, а не на співпрацю з суспільством. Коли ж силові органи працюють не в ізоляції від

суспільства, це дозволяє виробляти стратегічні напрямки у вирішенні питань підтримання порядку і законності.

Однак необхідно пам'ятати, що прагнення налагодити контакти подібного роду повинно носити суворо обоюсторонній характер, і підтримуватися ці зв'язки повинні з обох боків. На перший погляд може здатися, що саме так і є, але це не так. Зв'язки між суб'єктами можуть бути описані, принаймні, трьома засобами за принципом наявності обоюстороннього контакту або співпраці.

1. Відсутність співпраці (правоохоронні органи тільки реагують на звернення громадян).

2. Символічна співпраця (правоохоронні органи, реагуючи на звернення громадян, пропонують свої власні засоби охорони громадського порядку).

3. Взаємно спланована співпраця.

Саме третій тип взаємодії відповідає принципу соціального підходу, бо він заснований на взаємному координуванні дій в даний момент і побудові стратегічних перспектив розвитку на майбутнє. Такого типу взаємно спланована співпраця з численними секторами соціальної структури, безпосередньо не втягнутими в кримінальний процес, дозволить правоохоронним органам тримати палець на «пульсі» соціальних проблем в суспільстві, що, як ми вже відзначали раніше, є основним чинником, що породжує злочинність.

Наприклад, робота з соціальними службами, що в свою чергу працюють з групами ризику (визволені з місць позбавлення волі, підлітки), дозволить вирішити питання, пов'язані з попередженням і профілактикою. Зв'язки з приватним сектором економіки можуть надати матеріальну і організаційну підтримку, а тісні контакти з навчальними закладами можуть плідно вплинути на формування правової культури, вербування нових кадрів, а також дозволять прослідити і оцінити міри і програми, що впроваджуються в сучасному динамічному середовищі.

Тут необхідно погодитися з тим, що процес встановлення відкритої взаємодії між ОВС і суспільством на сьогодні пов'язаний з низкою проблем. І це не тільки те, що окремі елементи системи взаємодії ще не повністю сформовані або не зайняли чіткої позиції в соціальній структурі. Важливим чинником, що негативно впливає на встановлення зв'язків, є небажання, а інколи і неможливість однієї зі сторін налагоджувати подібні контакти. Однією з таких перешкод є факт формування в Україні нестійкого за своєю соціальною організацією суспільства, коли нижчих і маргінальних прошарків стає все більше, а середній клас як такий не має можливості формуватися. При цьому мала кількість людей отримали необмежений доступ до матеріальних багатств завдяки, часто-густо, незаконній діяльності. Таким чином, органи правопорядку виявилися немов би між двома стихіями, коли ані нижні прошарки, ані верхні їм не симпатизують. А основна частина суспільства, до якої і самі правоохоронні органи повинні відноситись (як це відбувається в усіх розвинених країнах світу), – середній клас – в Україні ще не сформована. Така ситуація зовсім не сприяє формуванню високого соціального статусу працівника ОВС і, як наслідок, довірчих відносин і співпраці його з населенням.

На сьогодні ідеальним варіантом включення правоохоронних органів в соціальну структуру в плані контролю і боротьби зі злочинністю залишається схема, коли центральне місце в системі соціальних зв'язків закріплено за ОВС і вся ініціатива в їхніх руках. Однак якщо простежити саму логіку соціального підходу, то очевидним стане той факт, що в майбутньому ідеальною

моделлю включення силових структур в соціальне життя стане принцип верховенства та ініціативи не ОВС, а громадськості. Суспільство буде виступати ініціатором і координатором дій, направлених на здійснення діяльності по підтриманню порядку і законності.

Цілком зрозуміло, що розглянута проблема потребує більш ретельного аналізу і, що найголовніше, розробок щодо практичного застосування принципу соціального підходу. Стратегія соціального підходу може використовувати різноманітні тактичні прийоми. В першу чергу вони повинні бути направлені на ті служби, що мають часті безпосередні контакти з населенням, причому зовсім не тільки з приводу порушення закону. На сьогодні це патрульно-постова служба і дільничні. В тому вигляді, в якому ці служби функціонують сьогодні, вони не можуть взяти на себе здійснення тих завдань і мети, що розробляються політикою соціального підходу. Тому одним із найближчих завдань є переосмислення функцій і задач цих служб, або створення нової служби, нового типу підрозділу, першочерговою метою якого є встановлення зв'язків між ОВС і суспільством. Працівник цих служб може і повинен розглядатися не як борець зі злочинністю, а як конфліктолог, менеджер соціально-правової сфери, що повинен водночас виконувати функції по підтримці порядку і законності і наданні послуг, не пов'язаних безпосередньо з антикримінальними діями.

Розглянутий варіант зміни принципів функціонування органів внутрішніх справ у суспільстві може і повинен сприяти практичній зміні ситуації, що склалася зараз стосовно соціального статусу працівника ОВС. Він не менше важливий, ніж вирішення проблеми матеріально-фінансового і технічного забезпечення роботи і життя працівника органів внутрішніх справ.

К. Левченко, канд. філософ. наук

ЗЛОЧИН «ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ» ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ЖІНОЧИХ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Проблема дотримання людських прав є дуже актуальною в діяльності правоохоронних органів. Особливо, коли мова йде про дотримання людських прав та захист потерпілих від злочинців. Це торкається, наприклад, злочинів, які скоєні за 124-1 статтею Кримінального Кодексу України «Торгівля людьми». Ця стаття була внесена в Кримінальний Кодекс України в березні 1998 року за ініціативою депутата Верховної Ради 13 скликання, Уповноваженої Верховної Ради з прав людини Н.І.Карпачової. Введення в чинний Кримінальний Кодекс цієї статті відповідало нагальним потребам захисту українських громадян від злочину, який має багато назв та облич – «торгівля людьми», «контрабанда людьми», «біле рабство».

І хоча щодо його визначення ведуться дискусії як на міжнародному, так і загальнонаціональному рівні, перші спроби в цьому напрямі вже зроблені. Так, Гаазька Міністерська Декларація європейських рекомендацій щодо ефективних заходів по запобіганню та боротьбі з торгівлею жінками з метою їх сексуальної експлуатації, яка була прийнята на міністерській конференції держав – членів Європейської Співдружності в квітні 1997 року, визначає торгівлю жінками як «будь-які дії, спрямовані на легальний або нелегальний ввіз, провіз, перебування або вивіз з території країни жінок з метою їх прибуткової сексуальної експлуатації, з використанням примушення, зокрема на-